

Forfatter: Brandes, Edvard

Titel: Holberg-Festen.

Citation: Brandes, Edvard: "Holberg-Festen.", i Brandes, Edvard: *Holberg og hans Scene*, Gyldendal, 1898, s. 17. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandesed_03-shoot-idm140324075321360/facsimile.pdf (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Holberg og hans Scene

Holberg-Festen.

I.

Den 3dje December 1884.

Den Mand, der fødtes den tredje December 1684, repræsenterede fra Ungdom til Alderdom sit Lands højeste Dannelse.

Han lærte i Skole og ved Universitet, hvad Datiden bød af Kundskab. Det var vel ikke synderlig bevendt. Men det var dog Ting, man havde Brug for, og Skemaer, der kunde udfyldes. Den senere Komadieskriver vilde ikke undværet Sikkerheden i Plautus' og Terents' Sprog, og den rastløse Rejsende tog i enhver snæver Vending sin Tilflugt til det universelle Latin.

Dog hvad der kunde læres ved det pedantiske og bigotte Universitet af Videnskab og hvad der kunde høstes af Menneskeerfaring i den spidsborgerlige Hovedkøbstad mættede saa lidt hans Kundskabshunger som mange andres. Naar han derfor drog paa Vandring, saasnart han kunde

købe et Par Rejsesko, fulgte han, en fattig Fugl, blot med i den Sværm af rige Adelsmænd og Borgersønner, der hvert Aar flygtede bort fra deres Fædreland. Derude tilbragte man sin Ungdom, satte Papas Penge overstyr, fægtede og parlerte, kurtiserede og studerte — derude nød man hver en Livets Glæde man kunde faa Tag om, ved Hofferne, paa Studenterknejerne, i Vagtstuerne, alt eftersom Skæbnen raadede — og nødig før- end Pengene var forødt og Ungdomssafterne ud- tørrede og Fremtidsbekymringer kyste Sorgløsheden bort, drog man den tunge Vej tilbage til den lille By med de lave Huse og de skæve Gader, hvor- over Vinteren i Aarets *elleve* Maaneder bredte Mørke og Smuds.

Ogsaa nu rejser gerne hvo der kan, men det er ikke saa nødvendigt som dengang. Enhver, som da ikke vilde dø aandelig Straadød i den snævre Arnckrog, maatte afsted og fylde sine Lunger med frisk Luft, sin Fantasi med lyse Billeder. For man maa ikke glemme, at nu ligger vi som et aabent Land mod dengang, at i vor Tid Blade, Telegraf, Breve daglig blæser europæisk Luftning ind i selv den mest afsides Landsby. Derimod ved det attende Aarhundredes Begyndelse laa Danmark som en Myretue for sig selv, hvor man byggede Gange og vimsede om, holdt Hær og hyldede Konge — men alt paa underjordisk Vis, og der var baade Præster og Censorer, Politi

og Kancelli, som stod Vagt ved alle Tuens Luft-huller. Men kom saa en flittig Myre som Holberg udenfor, da laa Verden stor for ham. Afsted maatte han. Man skal erindre, at enhver Herman v. Bremen nu kan erfare mere om Kurfyrsten af Mainz, hver Jeronimus mere om Kieler Omslag end Holberg som forsulten Student var istand til. Var det en Nødvendighed for den Unge at komme ud, naar han vilde lære fine Sæder og galante Manerer, saa gjaldt det ikke mindre for den, der vilde studere og var altfor arm til at lade Bøgerne rejse til sig. Han maatte give sig paa Vej til Bibliotekerne som Muhammed til Bjærget.

Holberg rejste ud for at lære Biblioteker, Byer, Mennesker at kende — en Walther Pengeløs paa Korstog mod Videnskabens og Kunstens helige Land. Og hvilken Rejse! Fuld af Møje og Uhygge, Sult og Kulde — hver Vejens Sten skar Saar i den unge Lærdes Fod. Ingen Haandværksvend har fægtet sig slidsommere frem end Ludvig Holberg, da han gik Aandens Tiggergang fra By til By — sit Lands bedste Søn i armodsfoldt Eksil, medens Hof og Præster og Adelsmænd svired og drak sig glade derhjemme, medens Bonden skjælv for Ridefogdens Mester Erik og Borgeren maalte ved sin Disk og bøjed Ryg, naar de høje Herskaber agede forbi.

Imidlertid gik Holberg ene sin Verdensvej, alvorlig, men ikke fortvivlet, fattig, men aldrig

ydmug, opholdt sig i de Byer og ved de Højskoler, hvor Tidens Tanker fødtes, hørte Forelæsninger over og læste selv de Bøger, som man forkætrede hjemme, lærte hvad Politik var og hvad *Krigsgalskab* — og endelig overværede i Paris Opførelsen af de Molièreske Skuespil og de italienske Farcer, som aldrig endnu var trængte ind over Danmarks Grænser.

Han drog ud — ikke for at lære det Fremmede at kende i Modsætning til noget Hjemligt, thi hvori skulde vel dette Hjemlige have bestaaet: Danmark ejede hverken Literatur eller Kunst, blot Spirer til en Videnskab. Nej, han drog ud for at kende *sin egen Tid*, og han vendte hjem for at oplyse sit Land og opdrage Borgerne til Selv erkendelse og Selvforbedring. Han vilde, at den lille Tue skulde vælte det tunge Læs af tysk Hofbornerthed og latinsk Pedanteri, der bestandigt holdt alle Bestræbelser nede. Han vidste, at et lille Land trænger til stadig Paavirkning udefra. Fattigere end han kunde ingen rejse ud, rigere end han ingen vende hjem.

Han kom tilbage som Opdrager, Reformator, Agitator.

Rejserne havde ikke gjort ham mindre dansk, skønt han plejede ved sin Hjemvenden »halvt at have glemt sit Modersmaal«. Det ses dog ikke, at han nogentid tænkte paa at bosætte sig i Udlandet. Kun for at samle ind til sine Egne var

han fløjet bort, kun for at saa', havde han høstet. Hvad han medbragte, var Anskuelse og Ideer til en aandløs Studenterstand, Klagen af det egne Modersmaal til de Stumme og Latintalende, Samfundsfølelse til en kuet Borgerstand, folkelig Digting til et Land uden Læsere og Tilskuere. Den ene Mand skabte Danmark en Læsekrets og en Tilhørerkrets — den store Lærer opdrog et Publikum, som han rastløs holdt i Aande, saalænge man undte ham Talefrihed.

Udenlands havde han lært at *raisonnere* — nutildags siger vi: at tænke uden Autoritetshensyn; hjemme vilde han *polere Folk og Sprog* — nu kalder vi sligt: skabe en offentlig Mening.

For at naa sit Maal brugte han ethvert literært Middel, og som en ægte Agitator valgte han det til hver given Tid muligt Bedste. Altid opvække, spore, kildre, hidse, sætte paa den anden Ende — blot ikke Stilstand eller Søvn. Han er den uhyre Puster, der blæser frisk Luft ind i Myretuens Gange, saa Indvaanerne farer forskrækkede op, løber paa hinanden, raaber Vagt i Gevær og til Slutning vænner sig af med deres underjordiske Væsen og lyssky Tanker. Han er Skribent, saaledes at han kender og skriver om alle Aandens Omraader. Han er Filosof og Jurist, bliver Universitetsprofessor, holder Forelæsninger over Metafysik, optræder som Historiker og Geograf; saa bliver han fra Lærd af Poet, skriver

Epigrammer og Satirer, forfatter komiske Helte-digte, bliver Skuespildigter, frembringer lige let vilde Farcer og alvorlige Karakterstykker, vender tilbage til Videnskaben, optager nye Jorder til Dyrkning: Danmarkshistoric og Religionshistorie, studerer Statsøkonomi, polemiserer om Handelskompagnier, fordyber sig i moralske Tanker og er til Slutning mest af alt Journalist: en Journalist uden Blad eller Medarbejdere, der skrev sine Artikler og Ledere som virkelige eller opdigtede Breve, men dog en ægte Journalist, en Skribent, der hver Dag holdt sin Tale og tog sit Folk i Nakken og rystede det og sagde: »Har I nu forstaaet det, eller skal jeg tage det om igen for Jer?«

Holberg er Journalist, fordi han skrev for alle og om alt — og han alene var samtidig hele sit Lands Literatur. En ensom Alvidende!

Da han var vendt tilbage til Danmark, hvor skulde han da først tage fat? Paa hvilken Knap skulde han først trykke, at Fængselsdørene kunde springe op?

Det var naturligt, at den Lærde, der havde besøgt Udlandets frisindede Højskoler, straks havde sin Tanke henvendt paa Københavns Universitet. Var det ikke Aandens medgivne Højsæde, burde ikke dets Kateder være Springbrættet for enhver opstigende Idé? Han forsøgte først at faa de Dannede i Tale.

Han fik ikke Foretræde, man stængede omhyggeligt Døren for ham. Man var vant til en Lærdom, der intet havde med Virkeligheden at skaffe, en Viden, der ingen praktiske Resultater paapegede, en Oplysning, der ikke vilde reformere Hans Majestæt Kongens Riger og Lande. Man havde *paa Bjerget* ingen Brug for *falsk Lærdom*. Vilde han *kuldkaste al Religion og føre Folk af Troen*? Eksercer ham brav, Niels Korporal!

Holberg kunde intet indbanke i de lærde Hjørner: Parykkerne dækkede dem altfor lunt og godt.

Og saa fattede han Nag til den lærde Hær og den sorte Skole. Havde de hjulpet ham, da han ung kom til dem med sin brændende Kundskabstørst? Nej, de havde rakt ham Kvalmedrik for laskende Vin. Og nu da han vilde øse ud til dem af sin Videns klare Brønd, nu raabte de: der er Gift i Brønden, kast den til, eller der bliver Sot og Syge af.

De forhaanede hans Kundskaber og kaldte ham ulærd, de nægtede ham Overbevisning og kaldte ham umoralsk — den revolutionære Journalist skød op i Holberg.

Længe tøvede han dog, rustede og øvede sig, inden han udsendte sit Skandskrift mod de Lærde: *En sandfærdig ny Vise om Peder Paars*.

Selv nu, hvor vi dog er adskilligt videre, kunde daarligt en Professor Philosophiæ ved

Københavns Universitet offentliggøre en burlesk og vild Satire. Ogsaa nu vilde man foretrække Anonymitet. Men dengang! Hvor var det uhørt og usket! Og man bøjer sig beundrende for det ædle Mod, som besjælede Holberg, da han brød med alle sine Standsfæller — for at skabe Lys i Mørket.

Han havde ikke vundet de Dannede — han havde blot tugtet dem og derved gjort dem til sit Publikum. Kunde han vinde de Udannede?

Agitatoren og Journalisten i ham saa' straks, at der kun var ét Middel: Teatret.

Han ventede ikke paa, at den danske Skueplads oprettedes. Inden dette skete, var Holberg allerede færdig med den første Række af Komedierne, som han ogsaa straks kunde forære Skuespillerne. Han forstod Teatrets uhyre Betydning som Oplysningsmiddel. Der kunde han komme Dumhederne og Fordommene tillivs. Maskeparykkerne paa Scenen kunde blive latterrystende Satire over Allongeparykkerne i Virkeligheden.

Den danske Skueplads blev Mindesmærket for Holbergs Geni.

Her fejrede hans *Forstand* sin Triumf. Thi Komædie er levende Logik. Her taaltes hverken Huller eller Udvækster, hverken Tomhed eller Pedanteri. Den kloge Holberg, som ellers ikke altid undgik sin Tids literære Mangler, har i Skuespillene kun en bitte Rem af Huden. Hvor er

Pedanteriet i *Erasmus Montanus*? Blæst bort som Støv af en banket Paryk. Kun en halv komisk Moral er tilbage, som maaske Forsigtighed paa-nødte Holberg. Den Jeronimusagtige Slutningsmoral i Stykkerne spiller samme Rolle som Forherligelsen af Ludvig den Fjortende i Molières *Tartufo*. Vilde man sejle saa haardt mod Strømmen som Holberg, maatte man dog sikre sig en Redningsbøje ved Kæntringen. Holberg gjorde Revolution og dækkede sig efter bedste Evne med Barrikader. Han staar selv aandelig frigjort, svingende Oplysningsfanen i sin Haand.

Virkingen af Komedieme var øjeblikkelig og stor. Tilskuere strømmede til, og det nye Drama skabte sig hurtigt dygtige Fremstillere. Truppen var en Blanding af danske, norske, franske Elementer — ganske som det Holbergske Skuespil selv. Men efterhaanden tog Besøget af, den herskende Interesseløshed maatte dræbe en Scene, som ikke støttedes ovenfra. Og her var ingen Hjælp at vente fra det tyske Hof. Efter Fallit og Ligbegængelse lukkedes Teatret endeligt og uigenkaldeligt, da Pietismen kastede Jord over den aabne Grav.

Holberg havde stræbt at faa de Udannede i Tale, han havde leet dem vaagne, men snart sank de hen i en Døs. Og paa onskabsfuld Forfølgelse og daglig Kval havde der ingen Mangel

været: *Det lykkelige Skibbruds* Digter har selv klaget os sin bitre Nød.

Holberg trak sig ensom og forpint tilbage i sin Hule. Vilde de ikke høre, hverken Dannede eller Udannede? Kunde han ikke faa Tag om dette Folks Hofte?

Saa er det, han skriver sin Danmarkshistorie. Han, hvis store Hjærte bejler til sit Folks Kærlighed med al Forstandens Veltalenhed, vil lære sine Medborgere, at de er et Folk, igennem deres Historie. Hvad enten der meldes om Overtro eller Forstand, Fordom eller Oplysning, det er Historien, som betinger Folkets Fremtid. Historien var ikke lys, Fortiden glædeløs, som for den Olding, der nedskrev det Overleverede. Dog maaske kunde dette Værk blive det bedste Redskab til Folkets Oprensning.

Lægfolk læste det ikke, Kongen belønnede det ikke, men de Lærde nærmede sig Holberg. Og til dem skriver han Artikler paa Artikler, den store Mængde ivrige, paastaaelige, oplysende, vittige, bitre, kedelige, programatiske, undertiden snusfornuftige, men altid logiske Epistler i sine sidste Leveaar.

Han oplevede, at Teatret aabnedes igen, men der indfandt sig intet Publikum for hans Stykker.

Nu, tohundrede Aar efter hans Fødsel samstemmer alle ved hans Fest — Hof, Universitet og Borgere; selv de, der lidet skatter hans Værd,

nødes til at deltagc. Stygotius holder Festtalen, Jeronimus sidder i første Parket, hele vor Obskurantismes faste Stok bringer Kranse for at hædre Holbergs Minde.

Den ensomme Mand sad forladt paa Tersløsegaard. Hans Land var Præstebytte. Hans Værk syntes skrevet i Sand, hans Liv levet unyttigt. Men hans Stolthed var uknækket, hans Ære uplettet.

Naar han som gammel skuede tilbage over sit lange bevægede Liv, da saa' han ikke én lav Handling. Ærligt og djærvt havde han sagt sin Mening, aldrig slaaet af paa sin Overbevisning for Gunst og Gave. Fattig havde han været — men baaret Armoden med oprejst Hoved. Forfulgt var han bleven — men aldrig havde han tilkøbt sig en uhæderlig Fred. En lang og møjsom Vandring, fuld af Kulde og Mørke som det Land, han vilde varme med sit Geni og oplyse med sin Forstand — men intet usselt Smuthul eller Baghold paa Vejen. Ren og lys laa Holbergs Vej for alles Blik.

Han, det klare Forstandsgeni, er vor Literaturs hæderligste Stridsmand.

II.

Første Aften, 30te December 1884.

Første Aften tilhørte Kunstnerparret Phister.

I den geniale Skuespiller, hvis Vid har glædet næsten to Menneskealdre, og i hans dygtige Hustru, hvis livfulde Pernille opstod igen til Holbergs Ære, legerliggjordes Holbergs uovertrufne dramatiske Evne.

Straks i Kantaten stod Professor Phister som et lysende Eksempel for Gammel og Ung ved vor Scene. Vore to første Skuespillere, Brødrene Poulsen, optraadte ved Siden af ham. Men den enes Patos syntes hultonig og den andens Foredrag altfor hverdagsudvisket — Phister derimod talte eller spillede Recitationens faa Ord med en skolet Finhed og en gennemsigtig Anskuelighed, som kun Scenens store Mestre ejer. Man følte, at han som Kunstner tilhørte en Tid, hvor Indøvelsen var større end nu.

Saa opførtes *Den Stundesløse*.

Hvor vittigt og lystigt dog Stykket er! Er ikke Holberg selv heri den snarraadige og forslagne Oldfux, som river alle os stundesløse, der har travlt med ingenting i dette korte Liv, hen i den himmelfødte Kunsts Guddommelighed? Stykket er ungdommeligt i dets Sætten-sig-udover alle rimelige Hensyn. Holberg har valgt sig den Stundes-

løses Karakter, fordi han derigennem kunde skabe den allerkaadeste Forvirring paa Scenen.

Ganske stod Opførelsen ikke i Harmoni med Stykket.

Fru Phister spillede Pernille ligesaa glimrende som i gamle Dage. Bestandig bevarede den flinke Husaand — Vielgeschreis drillende Puk — Smilet tindrende i Øjet, Latteren lurende om Munden. Hun legede den lystigste Leg med sine Repliker, løftede og sænkede Stemmen — lidt for hyppigt — som vippede hun Ordene ud. Siden hendes Dage har Pernille ikke staaet saa ungdommelig paa Teatrets Brædder.

Professor Phister havde hædret Festen med at overtage sin Glansrolle Oldfux. Det kan ikke nægtes, at Alderen havde lagt sin tunge Haand paa den store Kunstner. Benene vilde ikke ret med, Holdningen var lidt bøjet — man kom uvilkaarligt til at tænke paa Bedsteforældrenes Menuet ved Sølvbrylluppet. Dog undertiden skød den unge Oldfux op i den gamle Professor, og saa udslyngedes en eller anden Replik med rivende Tungefærdighed eller betonedes med farvemættet Lune. Tyskeren var henrivende i sin Dialekt: hvad gjorde det saa, om Skuespilleren ikke længer mægtede at svippe ind under Bordet? Pudsenmageren stod levende for os i den Skikkelse, som Phister i sin Ungdom havde skabt.

Den unge Generation kom ikke i Højde med den ældre. Naturligvis havde Hr. Olaf Poulsen karikeret Bogholderen snurrigt, og Fru Hennings viste en sart Elskværdighed som Leonora — men Rollerne er jo smaa. Hr. Mantzius magtede ikke Vielgeschrei — man skal ikke derfor rette nogen stræng Anklage mod den unge Skuespiller. Rollen er yderst vanskelig, mindre taknemlig og morsom end den synes og fordrer fremfor alt Autoritet. Hr. Mantzius havde gennemarbejdet Figuren med omsigtsfuld Flid i alle Enkeltheder, men man lo ikke. Frk. Nielsen var ogsaa i Vilderede med Magdelone, hvortil hører en komisk Gave, som Skuespillerinden aldrig har besiddet.

Da Phister og hans Hustru til Slutning fremkaldtes, tog Tilskuerne Afsked med et betydningsfuldt Afsnit af vor Teaterhistorie.

III.

Anden Aften, 4de December 1884.

Først et Lejlighedsstykke: *En Audiens paa Slottet 1747.*

Hr. Emil Poulsen og Fru Eckardt leger Konge og Dronning. De taler et Kaudervælsk af Dansk, Tysk, Fransk og — Engelsk, da Dronning Louise

hører hjemme i England. De er unge, smukke, meget forelskede — og ikke saa lidt skinsyge paa hinanden. Altsammen meget borgerligt og uden nogensomhelst historisk Kolorit. Dronningen bebrejder sin Mand, at han sværmer stærkt for en italiensk Sangerinde, og vil straffe ham derfor ved at opvække hans Skinsyge. Dertil benytter hun Holberg, som kommer i Audiens. Hun indbilder sin Mand, at hendes Elsker staar udenfor i Kabinettet. Døren aabnes, og ind træder den gamle Holberg i Hr. Olaf Poulsens Lignelse, buk-kende og skrabende for Majestæterne.

Hvis nogen synes, at denne Handling ligner et Balletprogram, er det undskyldeligt. Stykket kunde godt være danset. Saa havde Holbergs utallige Rygbøjninger været taaleligere at betragte.

Dialogen var hist og her pudserlig, og det hele Stykke vidnede om dramatisk Rutine.

Dernæst opførtes *Den politiske Kandestøber* efter lang Hvile.

Naar Tilskuerne mødte med en vis Nysgerrighed, var det ikke for Hr. Olaf Poulsens Skyld. Hans Spil som Kandestøberdrengen er forlængst kendt og vurderet. Nej, Hovedinteressen knyttede sig til Hr. Emil Poulsen, som her skulde vove sig til en stor komisk Karakterrolle. Vilde hans Mangesidighed ogsaa slaa til paa dette Punkt? Kunde Ambrosius, Hamlet, Shylock ogsaa blive Herman v. Bremen?

Svaret maa desværre lyde benægtende. Nej, Hr. Poulsen formaaede det ikke. Man saa' Hamlet, Ambrosius, Shylock og mange andre, men af Kandestøberen intet Træk. Hr. Poulsen var saa tør som en Spandrem, og hans alvorlige men mislykkede Forsøg paa komisk Virkning tyngede Stykket ned.

Hvor var Haandværksmesteren henne, hans Væsen, Noder, Stemme, Opfattelse? Hr. Poulsen troede Slaget vundet, naar han sagde *inte* for ikke og *dyft* for dybt. Dog, Tilskuerne skal vide helt Besked om Mester Herman, kende ham ud og ind, naar de gaar hjem, og de maatte nøjes med en Mask. Hr. Poulsen talte med tragisk Patos, som havde v. Bremen ageret Borgmester og Raad sit hele Liv.

Man længtes under Skuespillerens larmende og klagende Tale snart efter lidt stille Lune, snart efter karakteristisk Finhed — og saa igen efter kaad Vittighed.

Fru Phister var Gedske og slog paa en Maade Rollen i to Stykker. Først var hun en sjælden brav og forstandig Haandværkskone — den borgerlige Dygtighed personificeret — og saa blev hun dernæst i de sidste Akter som Borgmesterinden et naragtigt og forvirret Menneske. Maaske har Fru Phister ment, at den pludselige Højhed virker saa forstyrrende paa en ellers sund Hjerne? Hun var ferm i begge Skikkelser.

Hr. Olaf Poulsen spillede Kandestøberdrengen fortræffeligt, dog uden stærk Originalitet, rustet med alle Traditionens opsparede Indfald. Henrik boltrede sig som en kaad Knøs paa Legepladsen og holdt Humøret oppe, selv hvor Stemningens Festflod langsomt sænkede sig til Ebbe. Især i femte Akt fik han kraftigt Tag i det allerede tilbageviggende Bifald.

Enkelte Biroller udførtes særdeles tilfredsstillende, men som Helhed havde Forestillingen mere af Pantomimens Løjer end af Komediens Lune. Man forbavsedes over alle de Pryglescener, Stykket indeholdt. Adskillige Tilskuere havde foretrukket en mere sjælfuld Kunst fremfor den legemlige Veltalenhed, der udfoldedes.

IV.

Tredje Aften, 5te December 1884.

Maskarade gik over Scenen med omtrent samme Rollebesætning som for nogle Aar tilbage — men i nyt straalende Udstyr.

Dekorationerne var mesterlige. Først en tidsmæssig Stadsescue, saa en Gade, hvis stilfulde Forkrøblethed stillede det gamle København lys-

levende for os. Især ved Aftenbelysning var denne Dekoration fuld af Poesi.

Bortset fra den rent maleriske Virkning var de nye Dekorationer ogsaa dramatiske Hjælpe-midler som de burde være. Saaledes anskueliggjordes ved Henriks for alle synlige Alkove Handlingen nu langt bedre end i tidligere Dage, hvor man maatte tænke sig Tjenerkammeret ved Siden af Dagligstuen. Ogsaa Gaden støttede Fremstillingen. Kun glap Illusionen paa et eneste Punkt. Det er ikke særdeles sandsynligt, at Leander og Leonora holder Stævnemøde lige udenfor Jeronimus' Hus.

Dernæst var Kostymerne ægte og smukkere end de i mange Aar har været. Saaledes de unge Elskendes. Hvor nydelig tog den blaagraa Farve i deres Dragter sig ud i sidste Akt, da de stod ved hinandens Side!

Hr. Emil Poulsen havde for Festens Skyld paany overtaget Leander, i hvis faa Repliker han i sin Ungdom forstod at lægge saa romantisk en Følelse. Maaske var Indtrykket nu svagere, men i hvert Fald er Hr. Poulsens Holbergske Elsker fri for den Tørhed, som Digterens magre Erotik synes at nødvendiggøre, og det gammeldags Sprog klinger fyldigt og fint fra Skuespillerens Læber.

Hr. Olaf Poulsen var som tidligere Henrik. Han fremstiller nu den næsten trediveaarige Lakaj — trivelig, rund, godmodig — men dog væver

og munter. Man mærker, at han har gode Dage i sin letsindige Herres Tjeneste, og at Pryglene — om han ellers faar dem — preller af paa hans kraftige Ryg. Naar Hr. Poulsen farer rundt som en Top, lær Publikum, og det jubler, naar han selv slaar en Latter op — hvad denne Henrik altfor ofte fornøjer sig med. Det Høvent-Kloge hos Lakajen overfor den Gamle gjorde stor Virkning i Maskeradeforsvaret. Tamperetkomedien spillede Hr. Poulsen med Liv, skønt Stemmeforandring ikke egentlig er hans Sag. Hans mimrende Rabbi i sidste Akt var overmaade komisk.

Fru Phister var elskværdig og dygtig som Magdelone, Fru Hennings nydelig som Leonora, Hr. Schram derimod ikke ret paa sin Plads som Jeronimus og Hr. Kolling altfor tynd til Arvs brede Væsen.

Som Helhed stod Forestillingen langt over *Den politiske Kandestøber*.

V.

Fjerde Aften, 6te December 1884.

Med rigtig Takt havde man gemt *Ulysses von Ithacia*, Holbergs kaadeste Lystspil, til den sidste

3*

Festaften; man havde gradvis gennem *Den Stundesløses* diskrete Komik, *Kandestøberdrengens* Løjer og *Maskaradens* Forsvar for Ungdom og Galskab stemt Tilskuerne til den store Parodis halvt literære og historiske, halvt operetteagtige Karakter.

Desværre er *Ulysses von Ithacia* Parodi paa Skuespil, som vort Publikum ikke længer kender, paa hine tyske Komedier, hvor Illusionen vanskeligt holdtes oven Vande. Nutildags staar vi forlegne overfor Satiren, skønt vi er overbeviste om, at den rammer. Det er som saa' man en øvet Skytte sigte, hørte Skudet, men aldrig saa' den gennemskudte Skive.

Meget beror da paa, at Fremstillingen gennem Dekorationer og Kostymer genkalder os, hvad der parodieres. Og her har Teatret leveret noget Mesterligt. Alt er fortræffeligt ligefra Troja med Marmorkirkens Kuppel og Rundetaarns Navnetræk til de Stole, der kommer og gaar, og den Lund, hvori de ædle Riddere vandrer. Det gælder om at forbinde det Moderne og det Antike, saa vi føler, at *Ulysses v. Ithacia* parodierer det Skuespil, hvis Hverdagslighed stod latterlig overfor den Klassicitet, det vilde genfremstille.

Meget beror dernæst paa, om Skuespillerne tør vove Springet ud i den literære Offenbachiade, som Stykket er, og slipper kunstnerisk uskadt derfra.

Hr. Olaf Poulsen stod som Mesteren. Hans Chilian var den nobleste Klown, der kunde tænkes — paa en Prik saadan som Ulysses' Tjener burde være. Alene hans Kamp med Marcolfus var et travesteret Heltedigt. Han holdt Stykket i Aande, altid paa Færde, bestandig vittig, udformende hver lille Enkelthed i sin Rolle til dreven Komik.

Desværre havde Hr. Schram faaet forkert fat paa sin Ulysses. Man havde ventet noget Overordentligt af ham ved denne Lejlighed. Dog Skuespilleren havde anlagt Karakter og Stemme galt, og Latteren blev borte selv efter de snurrigste Ord.

Saa havde man til Gengæld behagelige Overraskelser for de mandlige Birollers Vedkommende. Hr. Emil Poulsen var en sveden Jyde af Trojaner, den rette morsomme Filikus, Hr. Brandts tynde Langelandsk lød usigeligt komisk i Holofernes' Mund, Hr. Jerndorffs Paris var holdt i en fortrinligt lykkelig Schäferstil, og Hr. Foss var en højst pudsig zünftig Ridder. Damerne kom heldigt fra deres vanskelige Partier. Der hører i vore snærpede Tider slet ikke saa lidt Mod til at spille disse Roller. Fru Hilmer var en omtrent idiotisk Helene, udmærket malet og udstafferet, Frk. Betzonich tragisk læspende som Øllegaard, Fru Nyrop en svinkende Kokette som Venus og endelig gav Fru Phister Dido med en Mindelse om Mette i *Kærlighed uden Strømper*.

I det Hele blev Opførelsen en stor Sukces for Teatret. Man har haft Held med Holbergfestens Vovestykke, og de røde og blaa Blus fra Taget kastede sit Lys paa en fornøjet bortvandrende Tilskuerskare.
